

297. Serényfalva, Ófalu

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk

2007 márciusában helyszíni szemlét végeztem a határrészben. A lakott területtől É-ra a Keleméri-patak Ny-i oldala mentén futó domb patak felé eső lábán, a szántott felszínen, 500×250 m kiterjedésű területen nagy mennyiségű 14–15. századi kerámiatöredék és égett tapasztásmaradvány került elő. A régészeti lelőhely feltehetően azonos a középkori Málé faluval. A régészeti lelőhely D-i felére a jelenkori Serényfalva házai már rátelepültek.

A leletek a miskolci Herman Ottó Múzeumba kerültek.

PUSZTAI TAMÁS

298. Sióagárd, Ágoston-puszt

(Tolnai út alatti-dűlő)

(Tolna megye) I

A területen 1978-ban egy üzemi út számára átvágott dombnál a gépek által megbolygatott avar és római kori sírok kerültek elő. Azóta a terület erőteljesen lekopott, így a 2007. november 22-én végzett terepbejárásunk során a felületen – szinte a teljes igénybe venni kívánt szakaszon – emberi csontmaradványokat találtunk.

GAÁL ATTILA

299. Siófok-Balatonkiliti, Asztalos utca 2.

(Somogy megye) Ő, Á, Kö

A balatonkiliti középkori eredetű templom közelében, az Asztalos u. 2. sz. alatti ingatlanon házalap kiásása közben 2007 októberében végzett régészeti felügyelet során két melléklet nélküli (feltehetőleg középkori) temetkezés mellett több csontváz-töredék, Árpád-kori (13–14. sz.) objektum mellett egy őskori és kevés középkori kerámiatöredék került elő.

Munkatársak: Cserép Tamás, Nyári Zsolt.

HONTI SZILVIA – NÉMETH PÉTER GERGELY

300. Siójut, Hermecz-föld

(Somogy megye) Á, Kk, Tő, Kű

2007. július 23. és augusztus 3. között feltártuk a középkori Siójut templomát a Hermecz-föld, Lábadi-tanya nevű lelőhelyen. A lelőhely már korábban is ismert volt, még Pesty Frigyes említette meg a 19. században készült összeírásában, 1979-ben pedig a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága részéről Bárdos Edith végzett terepbejárást és lokalizálta az egyházat és a középkori települést. 2006-ban egy limogesi körmeneti kereszthez tartozó korpuszt találtak a szántásban. A lelet odavonzotta a környék fémkeresőit, és féltő volt, hogy az illegális kutatásokkal a templom esetlegesen megmaradt falaiban is kárt tehetnek.

Kevés adattal rendelkezünk a juti templommal kapcsolatban, még védőszentjének neve is a múlt ho-

mályába vész. Templomát 1335-ben említik, tehát a 14. sz. elején már biztosan állnia kellett, 1524-ben pedig plébánosáról hallunk a forrásokban. A 14. században Jut heti piaccal, vámmal és révvél rendelkező, jelentősebb település volt. A templom a faluval együtt a török hódoltság korában pusztult el.

Az ásatásokat ott kezdtük meg, ahol a legtöbb kőtörmelékét észleltük. Az egyik kutatóárokban már az első nap rábukkantunk a templom D-i falának (illetve falalapozásának) egy szakaszára, amely a szántás alatt, a felszíntől kb. 30 cm mélyen jelentkezett. Ez a fehér, meszes habarcsba ágyazott mészkőből rakott falrészlet legépebb szakaszán kb. 60 cm mélyen és általában 70–80 cm szélességben folytatódott, és kivétel nélkül már az eredeti fal alapozási szintjéhez tartozott. Sajnos a felmenő falakat már korábban elhordták.

A templom szentélye külső oldalán félkörívesen, belül egyenesen zárult, ami azt eredményezte, hogy épp a sarkokon volt legkeskenyebb a fal szélessége (45 cm), ezért a későbbiekben ide egy-egy 110×90 cm-es támpillért építettek, amelyek esetében a köveket sárgásabb színű habarcsba rakták. Az É-i támpillér vonalához igazodva egy koporsós temetkezést találtunk. A templom É-i oldalát szintén keskenyebbre alapozták. Ide csatlakozott egy kisebb bővítmeny, feltehetően sekrestye (esetleg csontház), melynek alapozását már kevésbé mélyítették le, és a falakat is hevenyészettebb módon rakták. A helyiség É-i fala alatt egy sír feltárását észleltük, tehát az építése idején a temető már létezett. A templom belső mérete 8×3,5 m, külső mérete 10×5 m, míg a hozzá csatlakozó bővítmeny belvilága 2,8×2,2 m volt. A templom bejáratának meghatározása a Ny-i fal nagymértékű lepusztultsága miatt kérdéses, akár a D-i oldalon tapasztalt kisebb hiátusnál is lehetett.

A falak egységes kő-, és habarcs-törmelékkel, emberi csontokkal vegyes bolygatott rétegből kerültek elő. Ennek egyik oka, hogy a templom pusztulása után a kőanyagot kitermelték, aminek során a falak mentén nagyobb, úgynevezett rablógödröket ástak és így megbolygatták a sírokat is. Másik oka a mélyszántásban rejlik. Összesen 11 sírt tártunk fel, ebből 10 sír a templom Ny-i részéből került elő, és feltehetően az alapító kegyúr, illetve annak leszármazottjainak maradványait rejtette. A sírok közül egy kisgyermek mellett egy állapotos nő és magzata vázát, illetve egy feltehetően gerincbántalmakkal küszködő, talán púpos nő vázát is feltártuk. Egyes sírokat a későbbi rátemetkezésekkel, illetve rablógödrök ásása során bolygattak meg. Az É-i bővítmeny betöltéséből egy vörös színű, balatonfelvidéki kőből faragott kapu szemöldökkő-töredéke került elő. Az ásatás során két ezüst pénzérmét találtunk, az egyik II. Ottokár (1251–1276) bécsi dénárja, a másik Luxemburgi Zsigmond (1387–1437) quaringja, amely a templom korát a 13–15. sz. közé helyezi. Annyi azonban bizonyos, hogy a templomot a török korig használták, amire a további leletek (a nagyszámú koporsószőg és kerámiatöredék mellett ökörpatkó, vaskés, bronz